

Listy Korint'anom - pozri Nový zákon, apoštol Pavol, grécka abeceda

https://sk.wikipedia.org/wiki/Prv%C3%BD_list_Korin%C5%A5anom
https://sk.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%BD_list_Korin%C5%A5anom

Papyrus 46: 2List Korinským (11,33-12,9)

Listy kresťanským zborom/Posolstvo siedmim cirkvám - (Zjavenie 2,1-7); **Anjelovi efezskej cirkvi napíš** (sv. Ján): **Toto hovorí ten, čo drží sedem hviezd vo svojej pravici** (obraz všemocného Syna človeka), **ktorý prechádza medzi siedmimi zlatými svietnikmi** (hoci neviditeľný, je v cirkvi prítomný): **Poznám tvoje skutky a tvoju námahu** (oslovovanie „ty“ v štýle perzských listov nevylučuje určenie listu celému zboru) **a vytrvalosť a viem, že nemôžeš zniesť zlých**. Skúšal si tých, čo hovoria, že sú apoštolmi (podrobili v zbore tých, čo prišli noví do zboru; zrejme *nikolatiti*), **a nie sú**, a zistil si, že sú **luhári** (ich náuky neboli inšpirované Kristom, ale išlo iba o vlastné výmysly). **Si vytrvalý, veľa si zniesol** (nevieme presne o aké príkorie išlo) **pre moje meno a neochabol si**. Mám však proti tebe to, že si **zanechal prvotnú lásku**. Preto si **spomeň, odkiaľ si padol, rob pokánie a konaj ako prv** (nie slová, ale skutky určovali pôvodnú kvalitu kresťanského zboru). **Ak nie, prídem na teba a pohnem tvoj svietnik z jeho miesta** (obraz prísneho nebeského súdu; svietnik = kresťanská obec kontrolovaná samotným Kristom; z histórie vieme, že efezský zbor bol zničený), **ak nebudeš robiť pokánie**. **To máš k dobru, že nenávidíš skutky nikolaitov, ktorých i ja**

nenávidím. Kto má uši nech počúva, čo Duch hovorí cirkvám (posolstvo určené všetkým, nielen zborom). **Tomu, kto zvíťazí, dám jesť zo stromu života** (symbol nesmrteľnosti a Božieho života, ktorý je určený iba tým, čo zvíťazili v boji nad zlom), **ktorý je v Božskom raji**.

(Zjavenie 2,8-11); **Anjelovi smyrenskej cirkvi napíš: Toto hovorí Prvý a Posledný** (podobne Izaiáš 41,4; 44,6), **ten, čo bol mŕtvy a ožil** (odkaz na Ježišovo ukrižovanie a zmŕtvychvstanie; odkaz na Izaiáša 44,6). **Poznám tvoje súženie aj tvoju chudobu, ale si bohatý, i rúhanie** (gréč. ánoígeís blasfemías = rúhanie, kliatby) **tých, ktorí hovoria o sebe, že sú Židmi, ale nie sú** (dôraz na pravý izraelizmus naznačuje, že apokalyptik je *židokresťanom*), **ale sú synagógou Satana** (iba kresťania vyznávajúci zmŕtvychvstanie Krista sú pravými dedičmi starozákonných prorociev; podobne List tyatirkej cirkvi). **Neboj sa toho, čo máš trpieť. Hľa, diabol niektorých z vás má uvrhnúť do väzenia, aby ste boli skúšaní; a budete desať dní v súžení** (desať v zmysle krátkosti a ukončenosti doby). **Buď verný do smrti a dám ti veniec života** (pravoverní sa budú podieľať na prvom vzkriesení). **Kto zvíťazí, tomu druhá smrť neublíži** (večné zatratenie, nasledujúce po *poslednom súde*).

(Zjavenie 2,12-17); **Anjelovi pergamskej cirkvi napíš: Toto hovorí ten, čo má dvojsečný** (gréč. dístomos) **meč** (obraz vševládneho Krista): **Viem, kde bývaš; tam, kde je trón satana** (mesto Pergamon ako sídlo pohanských kultov, predovšetkým *Diov* a *Asklepiov* kult a starý pergamský kult cisárov). **No pridržaš sa môjho mena a nezaprel si vieru vo mňa ani v dňoch Antipasa, môjho svedka, ktorého zabili u vás, kde býva satan** (pozri *Antipas z Pergmonu*). **Mám však niečo** (gréč. oligon = máličko) **proti tebe: že máš takých, čo sa pridŕžajú Balaámovho učenia, ktorý učil Balaka dávať pohoršenie synom Izraela** (odkaz na Numeri 22-24), **jesť mäso obetované modlám a smilniť** (v biblickom jazyku smilstvo ako sprenevera pravému Bohu, čiže modloslužba). **Tak aj takých, čo sa pridŕžajú nikolaitov** (známych liberálnym vzťahom k modlárstvu). **Preto rob pokánie. Ak nie, prídem po teba čoskoro a budem s nimi bojovať mečom mojich úst. Kto má uši, nech počúva, čo hovorí Duch cirkvám: Tomu, kto zvíťazí, dám zo skrytej manny** (nebeský pokrm, životodarný duchovný pokrm ako náprotivok mäsa obetovaného modlám) **a dám mu biely kameň** (zrejme znamenie, podľa ktorého môže byť niekto prijatý do *Božieho kráľovstva*; podobne Izaiáš 62,2; 65,15) **a na kameňku napísané nové** (kvalitatívna novosť v znamení čistoty, dobroty, trvácnosti, dokonalosti) **meno, ktoré nepozná nik, iba ten, čo ho dostane** (nové meno vo sviatosti krstu; amulet s menom Ježiša odkazujúci na záchranu; zrejme odkaz na biele a čierne kamene používané v staroveku pri súde).

(Zjavenie 2,18-29); **Anjelovi tyatirskej cirkvi napíš: Toto hovorí Boží Syn, ktorý má oči ako plameň ohňa** (vševidúcnosť) **a jeho nohy sú podobné kovu chalkolibanon** (zrejme mimoriadne vzácna zmiešanina zlata, alebo čistá meď; opis *Syna človeka*; podobne Zjavenie 1,14); **Poznám tvoje skutky, tvoju lásku, vieru, službu a vytrvalosť aj tvoje posledné skutky hojnejšie než prvé** (mravný rast zboru). **Ale to mám proti tebe** (gréč. kata soy; v niektorých rukopisoch výraz oligá = máličko, ktorý zjemňuje význam; v iných výraz polla, poly = mnoho, ktorý význam zvyšuje), **že trpíš ženu Jezabel** (symbol starozákonnej modloslužby v odkaze na 1Kráľov 16.31, 2Kráľov 9.22; alebo konkrétna nemravná žena zboru; netreba predpokladať, že išlo o biskupovu ženu, ktorá mala naňho zlý vplyv, mohlo ísť o jednu ženu zo zboru), **ktorá hovorí, že je prorokyňa, a učí a zvádza mojich služobníkov, aby smilnili** (porušovali vernosť Bohu) **a jedli mäso obetované modlám. A dal som jej čas, aby robila pokánie; ale nechce sa kajať zo svojho smilstva. Hľa, vrhnem ju na lôžko bolesti** (trestu za pohlavnú neviazanosť i náboženský zvod) **a tých, čo s ňou cudzoložia, do veľkého súženia, ak nebudú robiť pokánie z jej skutkov. Jej deti** (potomstvo; trest zrejme postihne deti falošnej prorokyne, nie jej prívržencov) **pobijem smrťou** (v odkaze na Ezechiela 33,27 mohlo byť potomstvo vykynuté morom) **a všetky cirkvi spoznajú, že ja skúmam vnútro** (dosl. obličky = nefroys; v Starom zákone slovný obrat „skúmať obličky“ = najtajnejšie vnútro; v Novom zákone slovný obrat iba na tomto mieste) **i srdce, a každému z vás odplatím podľa vašich skutkov. Vám ostatným v Tyatire, všetkým, čo sa nepridŕžajú tohto (bludného) učenia, ktorí nepoznali, ako hovoria, satanove hlbiny, hovorím: Nekladím na vás iné bremeno** (napr. exkomunikovať iných členov zboru okrem Jezabel). **Len sa držte toho, čo máte, kým neprídem** (kresťania sa majú pridržať iba príkazmi dohodnutými na apoštolskom konvente v Jeruzaleme). **Kto zvíťazí a až do konca zachová moje skutky, dám mu moc nad národmi** (spolupodieľanie sa na sudcovskej Božej moci) **a bude nad nimi panovať žezlom železným a rozbijú sa ako hrnce hlinené** (nemožnosť opätovného reštaurovania), **ako som ju (moc) aj ja dostal od svojho Otca, a dám mu rannú hviezdu** (ťažko vysvetliteľný výraz: Kristus ako ranná hviezda; večný život v spoločnosti Krista; zorníčka

Venuša ako symbol rímskej moci; koniec noci ako symbolu zla; podobne Zjavenie 22,16). **Kto má uši, nech počúva** (kto má dar rozumieť), **čo Duch hovorí cirkvám**.

(Zjavenie 3,1-6); **Anjelovi sardskej cirkvi napíš: Toto hovorí Ten, čo má sedem Božích duchov a sedem hviezd** (podobne Zjavenie 1,20); **Poznám tvoje skutky; že máš meno, akoby si žil, ale si mŕtvy** (zbor je slabý a vymiera). **Bdej a posilňuj, čo ešte ostalo a už malo zomrieť. Lebo tvoje skutky nenachádzam dokonalé pred mojím Bohom. Preto si spomeň, ako si prijal a počul, zachovávať to a rob pokánie. Lebo ak nebudeš bdieť, prídem ako zlodej, a ani nezvieš, v ktorú hodinu prídem po teba** (podobne Matúš 24,43 > Lukáš 12,39; Zjavenie 16,15). **Ale máš v Sardách zopár** (gréč. oliga = máličko, zopár, malý počet) **ľudí, ktorí si nepoškvrnili odev** (zachovali si pravú vieru; nie je to zásluhou zboru). **Tí budú chodiť v bielom** (biela farba ako symbol nevinnosti, ale i víťazstva, najmä nebeského; podobne Zjavenie 4,4), **lebo sú toho hodní. Kto zvíťazí, ten takto bude oblečený do bieleho rúcha a jeho meno nevymažem z Knihy života** (Kniha života s menami všetkých vyvolených, ktorí vstúpia do *nebeského kráľovstva*; kto je v nej zapísaný, bude vzkriesený a nehrozí mu druhá smrť), **ale vyznám jeho meno pred svojím Otcom**.

(Zjavenie 3,7-13); **Anjelovi filadelfskej cirkvi napíš: Toto hovorí Svätý, Pravdivý** (starozákonné Božie prívlastky; podobne Zjavenie 6,10), **ktorý má Dávidov kľúč** (moc kľúčov = mesiášska hodnosť; podobne Izaiáš 22,22); **keď on otvára** (význam plnej moci), **nik nezavrie, a keď zatvára, nik neotvorí** (Kristus je Pánom smrti a podsvetia): **Poznám tvoje skutky, hľa, nechal som pred tebou otvorené dvere** (otvorený vstup do kráľovstva nebeského, alebo vstup do srdca ľudí), **ktoré nik nemôže zavrieť, že máš málo sily** (nik nemôže filadelfským kresťanom zabrániť v misijnej činnosti, hoci majú navonok slabý vplyv), **no zachoval si moje slovo a nezaprel si moje meno. Hľa, dám ti zo satanovej synagógy tých, čo hovoria, že sú Židia, a nie sú** (podobne List smyrenskej cirkvi; Židia prenasledujúci kresťanov, ktorí v tom čase väčšinou boli židokresťania; nie sú dedičmi starozákonných prorociev), **ale luhajú. Hľa, spôsobím, že prídu a poklonia sa pred tvojimi nohami** (budú duchovne pokorení; prejdú k veriacim, budú oslavovať ich učenie a obohatia počet filadelfských kresťanov; podobne Izaiáš 43,4; 45,14; 60,14) **a poznajú, že ťa milujem. Preto, že si zachoval moje slovo a vytrval si, aj ja ťa ochránim pred hodinou skúšky** (dosl. hodinou pokušenia), **ktorá príde na celý svet a preskúša obyvateľov zeme. Prídem čoskoro. Drž sa toho, čo máš, aby ti nik nevzal veniec. Toho, čo zvíťazí** (v boji o spásu svojej duše), **urobím stĺpom** (oporou alebo ozdobou) **v chráme svojho Boha a už viac nevyjde von. A napíšem naň meno svojho Boha a meno mesta svojho Boha, nového Jeruzalema** (zdvojnásobenie pokoja), **ktorý zostupuje z neba od môjho Otca** (vernému kresťanovi sa dostane výsadné postavenie medzi spasenými v nebi), **aj svoje nové** (kvalitatívna novosť v znamení čistoty, dobroty, trvácnosti, dokonalosti) **meno** (meno Kristovo spojené s tajomstvom spásy). **Kto má uši, nech počúva** (ten, komu je daný dar pochopiť prorocstvo), **čo Duch hovorí cirkvám**.

(Zjavenie 3,14-22); **Anjelovi laodicejskej cirkvi napíš: Toto hovorí Amen** (Kristus stotožnený s významom slova amen = nech sa stane; titul vyjadrujúci spolupatričnosť Boha a Ježiša Krista; odkaz na Izaiáša 65,15: „elohé Amén“ = Boh amena; *Septuaginta* čítala výraz amén ako ómen, čiže Boh pravdy, Boh, na ktorého sa dá spoľahnúť), **verný a pravdivý Svedok, Počiatok stvorenia** (Kristus existoval už pred stvorením; Kristus bol prvý stvorený; Kristus stotožnený s významom slova amen): **Poznám tvoje skutky, že nie si ani studený, ani horúci** (vlažnosť viery). **Kiež by si bol studený alebo horúci** (ako studený čiže celkom zlý by aspoň poslužil na varovanie)! **Takto že si vlažný, ani horúci, ani studený, už-ž ťa vyplňvam** (prejav ošklivosti a odporu) **z úst** (postoj vážneho odsúdenia). **Lebo hovoríš: »Som bohatý, zbohatol som, nepotrebujem nič«** (nemiestne sebavedomie zboru) **a nevieš, že si biedny** (gréč. talaipóros = úbohý, nešťastný), **poľutovaniahodný, chudobný** (vo veciach duchovných), **slepý** (k vlastným nedostatkom), **nahý** (biely odev ako znak duchovnej kvality laodikejským celkom chýba; sebavedomý laodicejský zbor je úbohý v očiach Boha; jeho sebavedomie odráža vonkajšie pomery v Laodikei). **Radím ti: odo mňa si kúp zlato vyskúšané ohňom** (viera preverená skúškami; iba za cenu utrpenia a skúšok získa kresťan od Boha pravé bohatstvo - spásu), **aby si zbohatol, a biele rúcho** (čistota nevinnosti), **aby si sa zaodel a aby nebolo vidieť hanbu svojej nahoty** (obnaženosť; biely odev čistoty je dôležitejší ako drahé tkaniny Laodikey), **i masť, ktorou si potrieš oči** (odkaz na vychýrené očné lekárstvo Laodikey), **aby si videl. Ja karhám a trescem tých, ktorých milujem. Buď teda horlivý a rob pokánie. Hľa, stojím pri dverách a klopem** (Kristus prichádza ako priateľ, nie sudca; nástoživosť, s akou prichádza k človeku; podobne *Osem blahoslavenstiev*). **Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou** (odmenou za horlivú vieru je spoločenstvo s Bohom; odkaz na *Poslednú večeru Pána*). **Toho, kto zvíťazí, posadím vedľa seba**

na mojom tróne, ako som zvíťazil ja a zasadol som s mojím Otcem na jeho tróne (verní a horliví kresťania sa budú spolupodieľať na večnej blaženosti *nebeského kráľovstva*; podobne 20,4: *Spútanie draka*). **Kto má uši, nech počúva** (ten, komu je daný dar pochopiť prorockto), **čo Duch hovorí cirkvám**.

-na bližšie neupresnených kresťanských sektárov sa vzťahuje pomenovanie balaámovci v Liste pergamskej cirkvi (Zjavenie 2,12-17); podľa iných bádateľov pomenovanie balaámovci je iba charakteristikou sekty *nikolaitov*; ide o narážku na veľtca *Balaáma* z *Numeri* (20-22; 31,16), ktorý dostal od moabského kráľa Balaka úkol prekliat *Izraelitov*, ale v skutočnosti bol nástrojom Boha Izraelitov; podľa *Deuteronomia* (23,4) Balaám navádzal Izraelitov na nedovolené spolunažívanie s *Moabčankami*; Balaámovci v Zjavení zrejme odkazujú na kresťanov, ktorí tiež porušovali pravú vieru, keď si kupovali na trhu mäso zvierat obetovaných pohanským bohom; išlo o bežnú prax, ktorú prvotná cirkev tolerovala, ale karhala kresťanov, že tak nepriamo podporujú pohanské kultúry (niekedy mohlo ísť priamo o účasť kresťanov na pohanských kultoch v chrámoch, pri ktorých pracovali chrámové neviestky); touto problematikou sa zaoberal jeruzalemský snem v rokoch 49-50 (Skutky 15,20) a *apoštol Pavol* v Prvom liste Korintským (8,10); pozri *apokalyptické motívy*

-zmienka o bielom kameni, dare, ktorý má pre pergamonský zbor pripravený Kristus, zrejme odkazuje na biele kamene, ktoré sa v staroveku používali najmä pri hrdelných súdoch; ak odsúdenec dostal od sudcov dostatok bielych kameňov, bol oslobodený; čierny kamienok svedčil pre vinu, biely zbavoval viny; u latinských spisovateľov platil biely kameň za znak blaženosti; biely kamienok so svojím menom dostávali víťazi v atletických závodoch a poskytoval im určité spoločenské výhody; v Zjavení zrejme biely kameň predstavuje amulet s menom Ježiša Krista (jeho moc nezasvätení neznajú) a odkazuje na záchranu

-v súvislosti s heslom *Beatus Girona*: miniatúra „Anjel dáva Jánovi list pre kresťanský zbor v Efeze“ zobrazuje sv. Jána v rozhovore s letiacim anjelom; dva stromy, s kopijovitou korunou a vpravo druhý, podobný *palme*, zrejme plnia symbolickú úlohu; medzi nimi je nápis „Ubi iohannes Loquens/cum angelo“ (Keď Ján hovoril s anjelom)

-anglického maliara H. Hunta inšpirovala metafora o Kristovi klopajúcom na dvere Laodicejskej cirkvi k obrazu Svetlo sveta; pozri *Kristus pred dverami*

-v súvislosti s heslom *Beatus Girona*: miniatúra „Anjel dáva Jánovi list pre kresťanský zbor v Smyrne“ je zaujímavá tým, že jej predchádza na *fólii* 75V veta „Incipit ES [C] L [SI] SE [CUN] DRP Storia / SUB SEQUENTES PICTURE“ (približne: „/text/ sa vzťahuje k nasledujúcemu obrázku“); je to dôkaz, že rukopis bol určený k *ilustrácii* (pozri *Beatus*); na pravej strane je chrám s troma podkovovými oblúkmi so záclonami spoločne zastrešenými veľkým červeným oblúkom s nápisom „EGLESIE EZMIRNE“ (zbor smyrenský); vľavo stojí sv. Ján s knihou a anjel so zrolovaným zvitkom v pravej ruke; je to v rozpore s významom textu Zjavenia, v ktorom Ján prijíma list od anjela list určený kresťanskému zboru; medzi ich postavami je nápis „Ioannes / cum / angelo“ (Ján s anjelom); každý z podkovových oblúkov má záclony a oltár (pozri *oblúk podkovový/maurský*); pravdepodobne sa nejedná o reálny chrám, ale symetrické riešenie tvaru; ani veža nad chrámovou *lod'ou* nie je reálna; trojitý oltárny priestor vyvoláva pocit malých, na sebe nezávislých komôr, usporiadaných tak, že je k nim prístup iba zvonku vysokými otvormi oblúkov

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom. 4,1-11. Oslava Boha Stvoriteľa. 5,1-14. Baránok prevzal sedopečatnú knihu). **Anjeli kresťanských zborov. Baránok so sedmopečatnou knihou. Oslava Boha Stvoriteľa** (frontispice Apokalypsy, Biblia San Paolo fuori le Mura, 870)

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **List cirkvi do Efezu** (Beatus Escalada, 950)

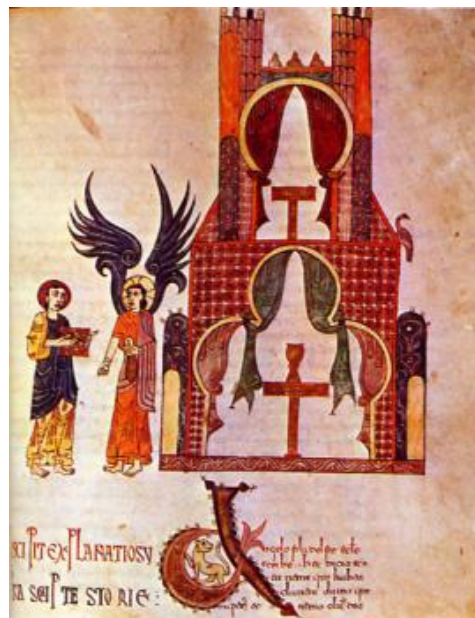
(2,11-32. Listy cirkevným zborom). **Anjel odovzdáva Jánovi list cirkevnému zboru** (Beatus Escalada, pol. 10.st.)

(2,1-3,22. Listy maloázijským zborom). **List cirkvi** (Beatus Navarre, 12.st.)

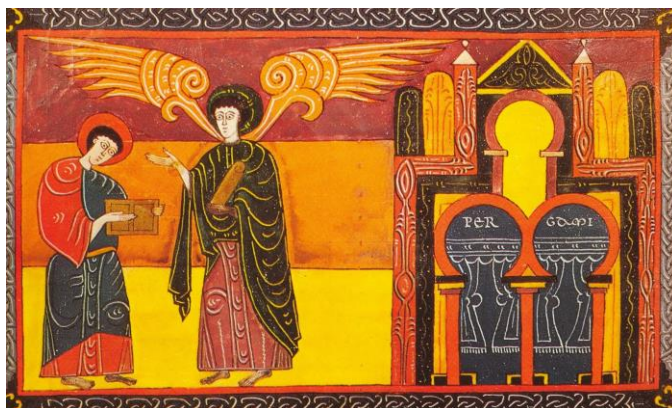

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **List cirkvi do Smyrny** (Beatus Girona, 2. pol. 10.st.)
(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **List cirkvi do Efezu** (Beatus Girona, 2. pol. 10.st.)

(3,1-6. Listy cirkvám). **List cirkvi do Sárd** (Beatus Girona, 2.pol. 10.st.)

(3,7-22. Listy cirkvám). **List cirkvi** (Beatus Girona, 2.pol. 10.st.)

(2,12-17. Listy kresťanským zborom). **List pergamonskej cirkvi** (Beatus Facundus, 1047)

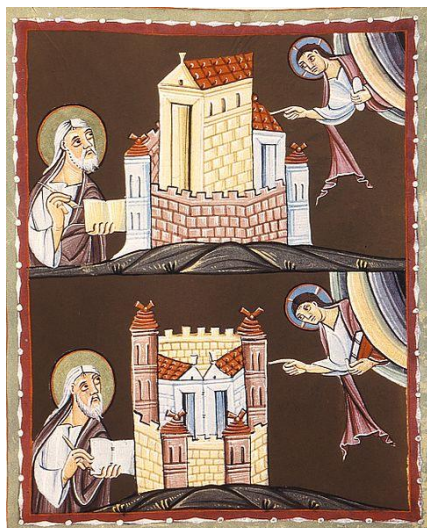
(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Anjel dáva Jánovi list pre kresťanský zbor v Efeze** (Beatus Escorial, 950-955)

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Anjel dáva Jánovi list pre ázijský zbor v Smyrne** (Beatus Escorial, 950-955)

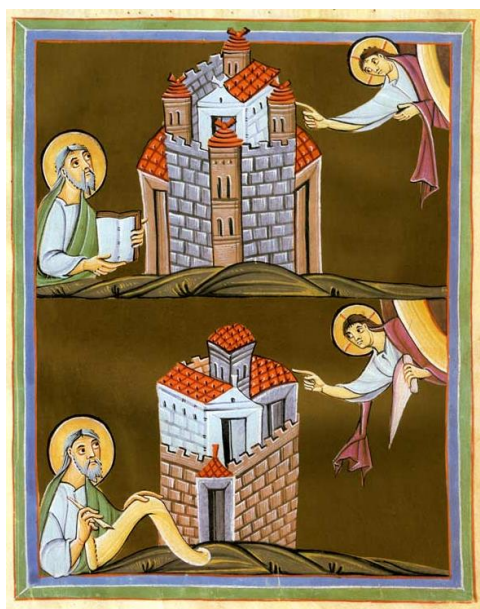
(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Anjel dáva Jánovi list pre ázijský zbor** (Beatus Escorial, 950-955)

(2,1-11. Listy kresťanským zborom). **Ján píše list zborom v Efeze a Smyrne** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

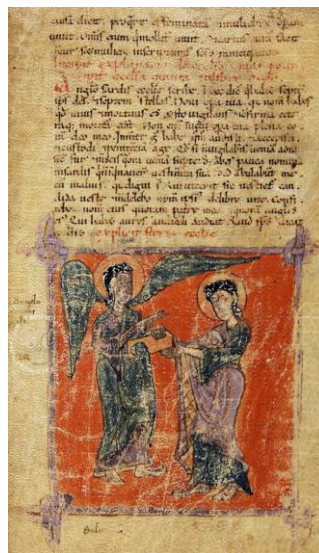
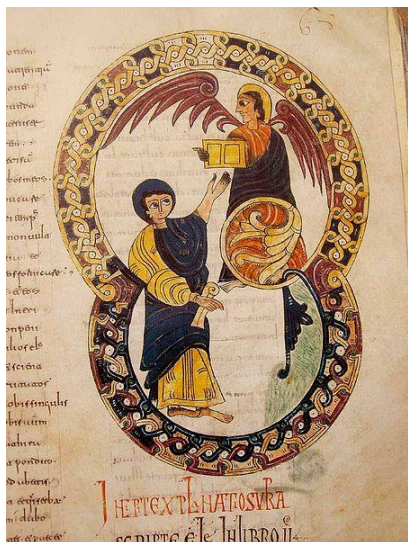

(3,1-13. Listy kresťanským zborom). **Ján píše list zborom v Sardách a Filadelfii** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

(3,14-22. Listy kresťanským zborom). **Ján píše list zboru v Laodicei** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

(2,12-29. Listy kresťanským zborom). **Ján píše list zborom v Pergamone a Tyatire** (Bamberská apokalypsa, 1000-1020)

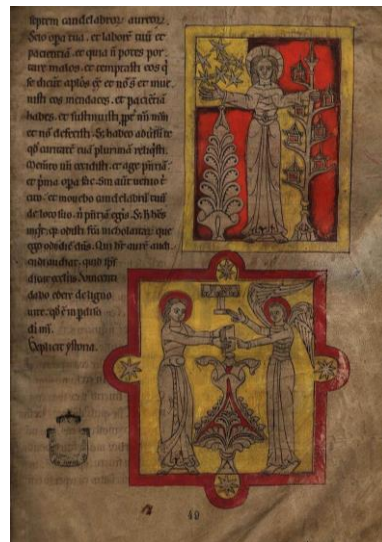

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Anjel dáva Jánovi list pre kresťanský zbor** (Beatus Millán, 10.-12.st.)

(2,1-3,22. Sedem svietnikov). **Ján prijíma list pre kresťanský zbor** (Beatus Corsini, 1151-1200)

(3,1-13. Listy kresťanským zborom). **Posolstvo cirkvi do Filadelfie** (Beatus Millán, 10.-12.st.)

(2,1-7. Sedem svietnikov). **Ján po návrate z Efezu** (Beatus Lorrão, 1189)
(2,1-7. Sedem svietnikov). **List do Efezu** (Beatus Lorrão, 1189)

(2,8-11. Sedem svietnikov). **Posolstvo cirkvi do Smyrny** (Beatus Arroyo 1.pol. 13.st.)
(3,14-22. Sedem svietnikov). **Posolstvo cirkvi do Laodicey** (Beatus Arroyo, 1.pol. 13.st.)

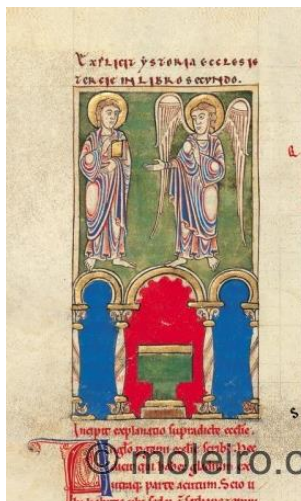
(2,1-3,22. Sedem svietnikov). **Posolstvo cirkvi** (Beatus Arroyo 1.pol. 13.st.)

(3,1-6. Sedem svietnikov). **Anjel sardskej cirkvi a sv. Ján** (Beatus Arroyo, 1.pol. 13.st.)

(2,1-2. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Efeze** (Beatus Cardena, okolo 1180)

(2,1-2. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Smyrne** (Beatus Cardena, okolo 1180)

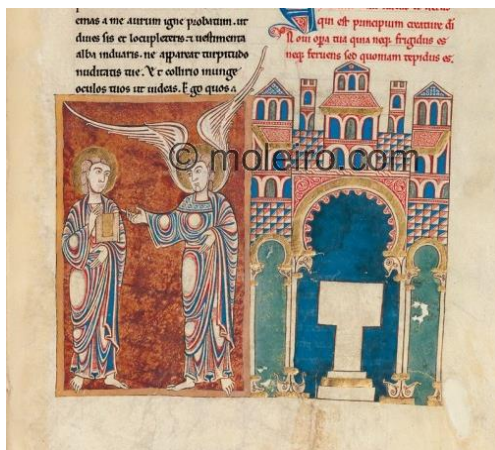
(2,12-13. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Pergamone** (Beatus Cardena, okolo 1180)

(2,12-13. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Tyatire** (Beatus Cardena, okolo 1180)

(3,1. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Sardách** (Beatus Cardena, okolo 1180)

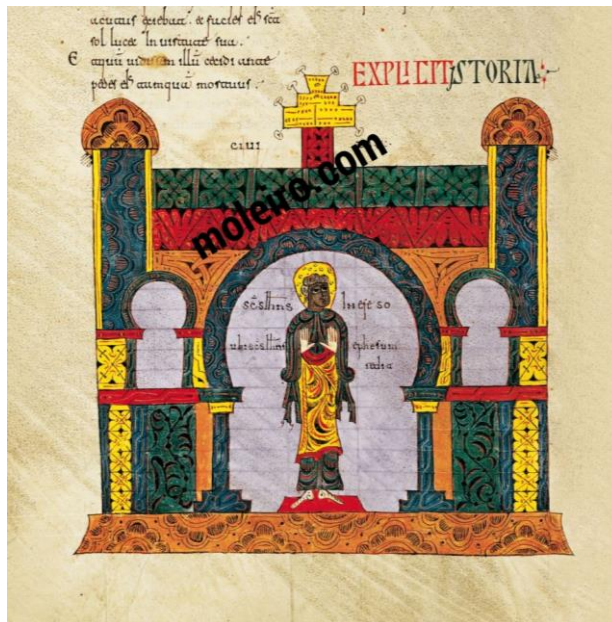
(3,7-8. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor vo Filadelfii** (Beatus Cardena, okolo 1180)

(3,14-17. Listy kresťanským zborom). **List pre kresťanský zbor v Laodicei** (Beatus Cardena, okolo 1180)

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Posolstvo cirkvi** (Beatus Huelgas, 1220)
(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Posolstvo cirkvi** (Beatus Huelgas, 1220)

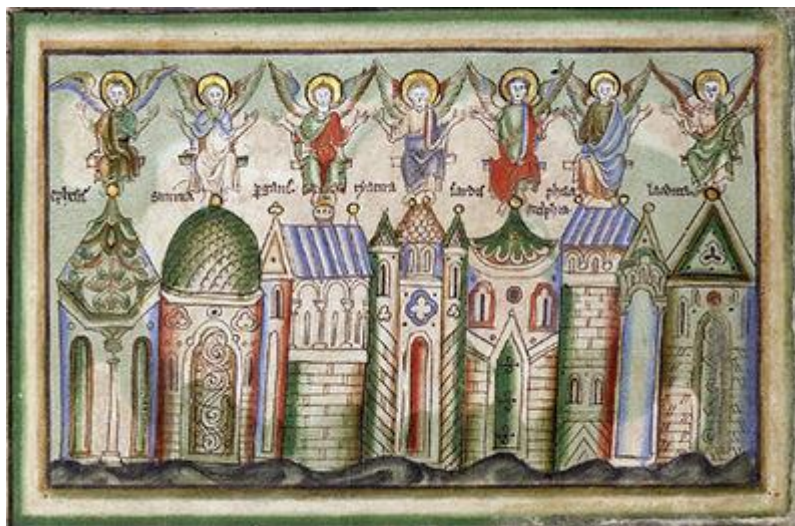
(2,1-7. Listy kresťanským zborom). **Ján píše list do Efezu** (Beatus Silos, 1109)

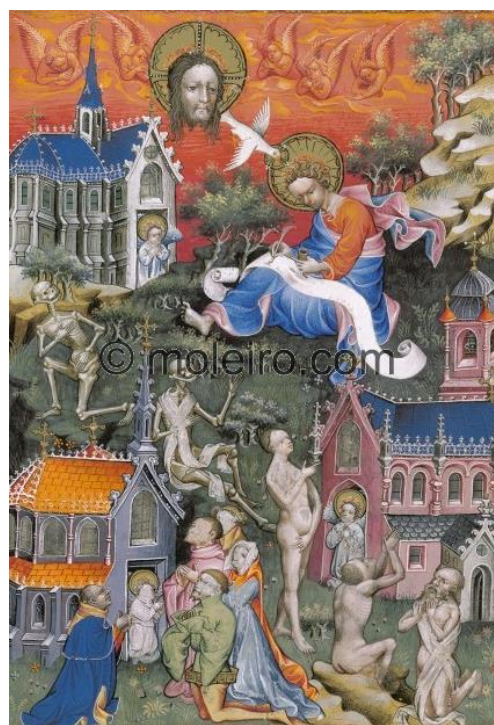
(2,8-11. Listy kresťanským zborm). **Anjel odovzdáva Jánovi list pre zborm v Smyrne** (Beatus Silos, 1109)

(3,14-22. Listy kresťanským zborom). **List pre zbor v Laodicei** (Beatus Silos, 1109)

(2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Sedem cirkví** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(1,12. Sedem svietnikov. 2,1-3,22. Listy kresťanským zborom). **Sedem svietnikov. Listy cirkvi do Efezu, Smyrny, Pergamu a Tyatiry** (Flámska apokalypsa, 1400)
(3,1-22. Listy kresťanským zborom). **Listy cirkvi do Sárd, Filadelfie a Laodicey** (Flámska apokalypsa, 1400)

J. Thorton: Sedem kresťanských zborov (vitráž východného okna Yorského kláštora)

Anonymný majster: Anjeli siedmich maloázijských cirkví (mozaika v Bazilika sv. Marka v Benátkach, 12.-15.st.)